

REPERTORIUM
CIVITATIS
VITENSIS
AD
MARTINIANUM
IN
CIVITATE

M

0

CONTINUATIO
 EXERCITATIONIS PHILOSOPHICAE
 DE
OBLIGATIONE
 VTRIVSQVE SEXVS
 AD
MATRIMONIUM
 IN GENERE

GERMANICE:

Von der Verbindlichkeit zum Ehestande
 ohne Absicht auf einzelne Personen.

QVAM

METHODO NATVRALI
 ERVDITORVM IVDICIIS
 OBSERVANTISSIME SVBICIT
IOAN. GVILIELM LANGE

LIPPSTADIENSIS.

PHIL. ET SS. THEOL. C. ET SOCIETATI LATINAE,
 QVAE IENAE FLORET, ADSRIPTVS.

HALAE MAGDEB.
 LITTERIS HENDELIANIS.
 ANN. A SOTER. NAT. MDCCLXXXVI.

VIRO
MAXIME REVERENDO
AMPLISSIMO DOCTISSIMOQVE
HENRICO
KRÜGERO

INSPECTORI ET PASTORI
COETVS DEI QUI TEMPLINI EST
EOQVE PERTINENTIVM ECCLESJARVM
SPECTATISSIMO MERITISSIMO GRAVISSIMO

FAVTORI SVO
GRATISSIMA MENTE
VENERANDO

HASCE CONTINVAIONIS PAGINAS

CONSECRATAS ESSE VOLVIT

AVCTOR
IO. GVILIELM LANGE.

*Lectori aequo aeque, ac benevolo,
priscum feliciter.*

Defensus, quo quibusdam praestantibus viris meam levidentem *Exercitationem philosophicam de obligatione utriusque sexus ad matrimonium in genere*, in lucem nuperrime prolatam, excipere placuit, me, scriptas in hanc sententiam & omillas demonstrationes litteris exscribendas ut curarem, excitavit Et quia in ista *Exercitatione duas* de obligatione ad matrimonium demonstrationes §. 66. & Schol. II. huius §. dedi, hunc etiam numerum in praesenti efficere atque tecum communicare volui observantissime. Praeterea haec continuatio pariter, atque *Exercitatio* commemorata, non nullis scripturae sanctioris effatis est ornata, praesertim quum rationis veritates cum divinis, ut in aliis rebus, ita etiam in hac optime consentire easque minime auctoritati sacrarum litterarum, veneni instar, officere, quibus-

busdam hominibus esse ante oculos ponendum
putaverim, qui vocem naturae non esse vocem
Dei, sed Diaboli, confidentius dicam, an impu-
dentius, contendunt, quorum autem voculis
quid tribui possit, demonstrarunt EXC. HENRIC.
KOEHLERVS in *Exercit. Jur. Nat.* §. CCCXXX. &
qui eum sequutus, Cl. IOAN. FRID. RÜBEL in *Recht
der Natur* §. CVI. CXXIV: qui rationis propo-
sitiones, quia eas capere nequeunt, audire no-
lunt atque verbis PAVLLI II. Cor. X. V. & Coloss.
II. VIII: *videte, ne quis sit, qui vos praedetur per
philosophiam* & quae sunt reliqua libenter & ne-
scio, qua auctoritate, abutuntur: de quibus lo-
cis legi possunt S. V. IO. GVSTAV. REINBECKII *Praef.
Tom. II. der Betracht. über die Augsp. Confess.
§. XXXVII.* & oratio sacra: *die von dem König-
schen unter den Gehorsam des Glaubens gefan-
gen genommene Vernunft*, utpote qui meliora &
saniora docuit. Hanc ob causam *Scholia* ad-
ieci, quibus effata Scripturae a veritatibus de-
monstrationum separari possunt atque ita affir-
mare mihi posse videor, me neque in alienam
messam transire, neque philosophicas propo-
sitiones cum sacris, quippe quae hic consensum
tantummodo confirmant, commiscere ac con-
fundere. Ceterum litterae *Exerc. te* ad Exer-
citationem remittunt; cuius continuationem
tuo iudicio iam iam subiicere animus est. Vale.
Dab. in Acad. FRIDERICIANA d. XVIII. Sept. anni
∞ 10CCXXVI. §. I.

§. I.

Nexus est illa rerum ad se invicem relatio, vi cuius unum continet rationem alterius. Atque ea, quorum alterum in altero habet rationem, dicuntur *connexa*.

§. II.

Finis obtineri nequit, nisi media adsint §. 10. *Schol. Exerc.* Neque etiam fingi & excogitari potest ratio, si medium existit, cur illud adsit, nisi finis obtinendus adsit. Ergo ex mediis rationem finis & ex fine rationem mediorum, cur nimirum adsint, intelligimus. Ergo finis & media sunt *connexa* §. 1.

§. III.

Finis & media pro *connexis* sunt habenda §. 2. eumque, si ab his discesseris, consequi non possumus §. 10. *Schol. Exerc.* Ergo quicumque ad finem obtinendum obligatur, is quoque obligatur, ut media finis adhibeat.

§. IV.

Scientia finem eligendi & remedia, quibus obtineri potest, dicatur *sapientia*. Qui autem hac scientia praeditus est, *sapiens* vocetur. Conf. RÜBEL. l. c. ff. CCLXVIII. & Cl. FRIDER. CHRISTIAN. BAVMEISTERI *philosoph. definitiva def.* 10000XII.

§. V.

Sapiens igitur non finem modo, verum etiam media & non media solum, sed & finem eligit §. 4. Ergo nexum, qui inter finem & medium offenditur §. 2, observat quam diligentissime. Hanc ob causam eiusmodi scientia, quae nexum, qui est inter finem & medium, observari iubet, etiam *sapientia* vocari potest & debet. Is e contrario *insipientia* laborat, qui hac destitutus est scientia & hoc modo hunc nexum negligit.

§. VI.

Nisi Summum Numen omnia, quae fieri possunt, sibi repraesentaret & quam distinctissime videret, ad venerandas perfectiones ei que tribuendas aliquid posset accedere. Perfectionum autem accessiones quum admittere omnino nequeat idea Summi Entis §. 1. *Exerc.*, etiam omnia, quae fieri & esse possunt, sibi quam distinctissime repraesentet Deus necessum esse, dubitari nequit.

§. VII.

Quicumque omnia, quae fieri & existere possunt, sibi repraesentare potest distinctissime, ei facultas, omnes fines mediaque omnia distinctissime perspiciendi, denegari nequit. Ergo Summum Numen facultate omnes fines mediaque omnia finium distinctissime cognoscendi gaudere, palam est §. 6. Quicumque hac abundat facultate, ei tribuenda est summa omnique ex parte perfecta sapientia §. 4. Ergo Sanctissimum Numen absolutissimam habere sapientiam, satis luculenter apparet.

§. VIII.

Qui perfectionibus Dei adversatur & earum praestantiam numquam non appetendam imitatione, quantum fieri potest, consequi haud studet, ille contra honorem & cultum nititur eumque Deo nequaquam praestat §. 2. *Exerc.* Ergo peccatum facit §. 25. 12. *Exerc.* Quod autem quum vi obligationis nostrae abominari nos oporteat §. 27. *Exerc.*, sequitur, ut vi obligationis, quam ex lege Dei intelligimus §. 21. *Exerc.*, perfectionibus maximi Entis adversi esse nequeamus, sed potius ad perfectiones eius actiones nostras accommodare nos oporteat.

Schol. Idem docent sapientissimi Servatoris verba: *Estote vos perfecti, ut pater vester, qui est in coelis, perfectus est* Matth. V. XLVIII. Nemo dici potest perfectus, nisi solum bonum appetat & ab imperfectione opposita remotus sit. His autem qualitatibus ornatus vocatur *sanctus*. Ergo idem sonant verba PETRI I. Ep. I. XVI. *Sancti estote: nam ego sanctus sum.* Add. Levit.

vit. XI. XLIV. cap. XIX. II. Neque etiam ab hac sententia deflectunt veteres inque alia discedunt, sed potius eam ad sensu singulari confirmant. Sic PLATO *Lib. IV. de legibus: Quum Deus*, inquit, *rerum omnium nobis sit mensura maxima: igitur Deo qui gratus fieri vult, debet in id incumbere, quantum fieri potest, ut se ad illius similitudinem conformet.* SENECA *de Benef. Lib. VII. c. XXXI.* exclamat: *Imitemur Deos!* MARC. ANTON. Imperator *L. II. §. V. Deo similis vita vivenda & L. V. §. XXVII. Vivendum est cum Diis.* Atque AVGVSTINVS *de Civit. Dei Lib. IIX. XVII. Religionis summa est*, inquit, *imitari, quem colis.* Hanc ob causam non habent multi, quod damnandam putent eximiam naturae propositionem: Ea tibi sunt facienda, quae statum tuum, nimirum ex toto, non ex parte, consideratum, perficiunt: eaque tibi sunt declinanda, quibus imperfectionem & quasi vulnus accipere potest. Conf. S. V. REINBECKIVS *l. c. cap. XXI. §. XV.*

§. IX.

In numero perfectionum, quibus Deus est conspicuus, ponitur sapientia §. 7. Ne igitur sapientiae Dei adversi simus, sed potius illam actionibus assequi studeamus, lege Dei obligamur §. 8.

§. X.

Summum Numen dedit hominibus medium, quo sobolem possunt in lucem edere §. 35. 36. *Exerc.* Sapiens autem nexum, qui inter finem & medium deprehenditur §. 2, observari vult §. 5. Ergo Deus pro absoluta, qua fulget §. 7., sapientia non potest non velle, ut hoc medio utantur homines finique obtinendo operam dent.

§. XI.

Hocce, de quo in §. 10. feci mentionem, medio in praesenti homines praediti sunt atque instructi. Ergo etiam sapientiae Dei conveniens est, ut in praesenti finem obtineri velit §. 10.

§. XII.

Ergo qui hoc medio, ut sobolem in lucem edat, & in praesenti, utitur, is sapientiae Dei convenienter vivit §. 10. 11. §. XIII.

§. XIII.

Ergo qui hoc medio non utuntur, etiam in praesenti, ut finem, cuius rationem exhibet, attingant, illos sapientiae Dei adversari, veritas clarior luce est §. 10. 11. 12.

§. XIV.

Ergo isti, qui Pontifici Romano obsequuntur, minus recte rationis rationes subducunt, quippe qui *liberos procreare, idem esse, ac carni inservire* libentius, quam verius defendunt contrariamque sententiam tamquam falsissimam repudiandam confundendamque censent. Conf. 10. BENEDICT. CARPZOVII *Isagog. in libros Eccles. Luther. Symbolicos Sect. III. ad P. II. Abus. II. pag. 100xvi.* Eandem opinionem APOSTOLICOS habuisse, docet D. 10ACH. HILDEBRANDVS, qui insigni antiquitatum peritia sibi posteritatis venerationem comparavit, *in libello de Nuptiis veterum Christianorum pag. V.* Concedatur autem, liberis operam dare, idem esse, atque carni facere satis. Ergo carni servire, idem est, ac sapientiae Dei convenienter vivere §. 10. 11. 12. Carni vero inservire est peccatum committere. Ergo sapientiae Dei convenienter vivere est peccatum admittere. Ergo liberis operam dare esse carni servire, qui contendunt, isti etiam defendunt, sapientiae Dei convenienter vivere, esse peccatum facere. Quod si autem haec opinio veritati non officit, nihil est, quod ei adversari magnopere possit §. 9.

§. XV.

Optimus omnium rerum conditor hanc solum ob causam hoc medium produxit, ut plures essent homines §. 34. 38. *Exerc.*, sine quibus finis esse nequit ultimus §. 14. *Exerc.*

§. XVI.

Ergo qui illud aliter, ac ad sobolem producendam, adhibere solent, isti sapientiae Dei sunt adversi §. 13. 15.

§. XVII.

Ergo qui illo haud aliter, ac sobolis suscipiendae gratia, utitur, is sapientiae Dei congruenter convenienterque vivit §. 12. 13. 15. 16.

§. XVIII.

§. XVIII.

Qui medium sobolis non adhibent, ut finem, cuius est medium, obtineant, isti sapientiae Dei sunt contrarii §. 13. E contrario qui illo hanc ob rationem utuntur, isti sapientiae Dei convenienter vivunt §. 12. Omnes autem omnino homines sapientiae summae Summi Numinis ne adversi sint, lege Dei obligantur §. 9. Ergo medio sobolis, & quidem in praesenti quoque, uti illos oportet, ut finis, nimirum soboles, in lucem proveniat §. 16. 17.

§. XIX.

Homines, ne sapientiae Dei adversi sint, sed illi convenienter vivant, medio sobolis, & quidem in praesenti, uti oportet, ut soboles in lucem proveniat §. 18. Hinc quia eam ob causam Deus matrimonium instituit §. 56. *Exerc.* atque unica societas est, in qua socii liberis voluntate operam dare solent §. 55. *Exerc.*, sequitur, *homines, etiam in praesenti, lege Dei ad inveniendum matrimonium obligari.*

§. XX.

Hominum finis est, ut faciant, quibus Dei finis obtineri potest ultimus §. 21. *Exerc.* Quicumque ad aliquem finem obtinendum obligatur, is etiam ad capiendum obligatur mediis §. 3. Ergo homines obligantur, ut media huius finis adhibeant. Media finis Dei, etiam in praesenti, sunt homines §. 14. *Exerc.* Ergo homines obligantur, ut si fieri potest, liberos, etiam in praesenti, in lucem edant. Atqui in eo matrimonii finis ponitur §. 44. *Exerc.* inque hac societate iste finis rite obtinetur §. 55. *Exerc.* Ergo homines ad contrahendum coniugium, etiam in praesenti, obligantur.

§. XXI.

Proinde quum demonstrata §. 19. & 20. veritas non solum non in dubium vocari possit, sed & in numerum veritatum luce meridiana clariorem adscribi debeat, denuo apparet, quid de matrimonii vituperatoribus, quorum opiniones sine indignatione

B

tione

tione legi nequeunt, sit iudicandum, de quibus autem in praesentia non valde laboro. Addi autem istis matrimonii contemptoribus a me in §. 57. *Exerc.* commemoratis possunt SATVRNIANI, MARCIONITAE, MANICHAEI, ENCRATITAE, VALESII, APOSTOLICI, ADAMITAE, PRISCILLIANISTAE, MISANTROPI, de quibus eruditissime egit laudatus HILDEBRANDVS in libello *cit. pag. IV. sq.* Deinde ESSENI, quippe qui non modo a nuptiis, verum a mulierum etiam consuetudine abhorrebant, ut ex IOSEPHO, PLINIO, PORPHYRIO, EVSEBIO ac SOLINO attulit SELDENVS de *Iur. Nat. & Gent. iuxta Disciplin. Ebr. Lib. V. cap. III. pag. IOLXX. sq.*

§. XXII.

Isti, qui vitam caelibem vivunt, instinctu naturali haud uruntur, ut finem per naturam a Deo praescriptum consequantur §. 62. 35. *Exerc.* Ergo sapientiae Dei non faciunt satis, sed illi sunt contrarii §. 12. 13. Quia autem hominum actiones cum ea consentire debent §. 9. & hac in re §. 18., sequitur, ut illos a caelibatu abstinere oporteat.

Schol. I. Huc quia venio, non esse arbitror, quod certis iterum hanc demonstrationem terminis circumferbam, quum factis multa hac de re & plura forsitan, quam necesse fuit, dixerim §. 63. 64. *Exerc.* Non enim ignoro, esse *Eunuchos*, qui se ipsos castrarunt propter regnum coelorum Matth. XIX. XII., sub quibus autem verbis alia subiicienda est sententia, atque ei subiecit ORIGENES §. 39. *Exerc.* Conf. HILDEBRANDI libellus *cit. pag. V.* Signant *Eunuchos spiritu*, vel, ut verbis HILDEBRANDI, quae in *Antiquir. ex universa Scriptura S. selectis* sub voce *Eunuchi* pag. LXXVII. reperiuntur, utar, *improprie dictos*, penes quos voluntas libidinem in ordinem redegit, ita, ut, quamvis generandi facultatem habeant, nihilominus studio perfectionis vitae, Schol. §. 63. *Exerc.*, contineant. Propter necessitatem, sive alia mala, quae sunt gravissima declinare ut possit, saepissime etiam viro bonum est, mulierem non attingere & versa vice I. Cor. VII. com. I.

XXVI

XXVI., dumne instinctum naturalem & proclivitatem sexuum inter se, five *pruritus*, quam notionem tradit DANIEL. FRIDER. HOHEISEL *in Sobediasm. de incestu s. IV.*, istum, quo omnis generis animalia ad congressum cum altero sexu feruntur, recto modo cohibere nesciat atque coercere, quia multi, qui caelibatum colunt, in ORIGENIS adlectatorum vestigia incurrunt, de quibus narrat EPIPHANIVS, *eos nuptias intermittere, lasciviam non item*. Vid. HILDEBRANDI *Antiquit. cit. l. c.* Qui enim, etiam si necessitas aliqua ex parte illud prohibeat, *se non continent, matrimonium contrabant: nam melius est matrimonium contrabere, quam uri* I. Cor. VII. com. IX.

Schol. II. Qui autem conclusum ex verbis Schol. I. conflaret veritati huius §. contrarium, is sane aequae, ac ARCVARIUS, qui teste politissimo GOTTL. GERH. TITIO *in diff. de polygamia, incestu & divortio iure naturali prohibitis cap. I. s. L. LL.* existis verbis polygamiam simultaneam demonstrare ausus est, a recta via discederet, quia mihi cum hominibus in genere res est, minime vero cum his, five illis, *quibus datum est, ut hoc verbum capere possint* Matth. XIX. com. XI. atque donum *extraordinarium, particulare*, prouti vocatur a CARPZOVIO *l. c. pag. Iocxv.*, seu *proprium ex Deo habent* I. Cor. VII. VII. XVII.

Schol. III. Et sic etiam demonstrata propositio cum argumento quorundam Theologorum stare potest, quo doctrinam romanam, quae matrimonium in numero Sacramentorum ponendum iudicat, haud aliter, ac veritas postulat, oppugnare solent, atque, ut illud verbis Exc. CHRISTOPH. MATTH. PFAFFII *in diff. de nullitate sacramenti in matrimonio. n. VI. pag. V.* proponam, ita sonat: *Ad matrimonium non obligantur omnes Christiani, ut ad baptismum & sacram coenam. Ergo non est sacramentum novi testamenti: licet hocce argumentum non ita planum esse, ingenue fatear, ut planius postulari nequeat.*

§. XXIII.

Quicumque medium sobolis procreandae aliter, atque ad eam

procreandam adhibet, iste sapientiae Dei est adversus §. 16. Ergo coniuges matrimonii libidinosi, quatenus est libidinosum, sapientiae Dei sunt adversi §. 70. *Exerc.* Hinc quia lege Dei obligamur, ut hunc dissensum fugiamus tam cupidissime, quam diligentissime & quantum viribus fieri potest humanis §. 9. 18., etiam obligamur, ut a coniugio libidinoso, qua tali, abhorreamus.

Schol. Nonnulli hic contrariam amplectuntur sententiam eamque verbis PAVLLI I. Cor. VII. com. II. IX., ut ex illis probari posse existimant, ita munire student, qui autem, meo quidem arbitrato, studium operamque perdunt omaem. Attendamus quaeaso ad sensum verborum PAVLLI, quibus Corinthiorum litteris respondet, utrum nempe instantem necessitatem negligere atque matrimonium contrahere possint, nec ne? *Bonum*, respectu imminentis necessitatis, est, inquit, viro mulierem non attingere, hoc est, in matrimonium ire. *Sed propter fornicationes suam quisque uxorem habeat & proprium quaeque virum habeat*, hoc est, vir foeminam sibi nuptiis adiungat & versa vice: id quod docent verba com. IX: *Quod sese non continent, matrimonium contrahant.* Num autem ex his propositio potest effici: Ergo coniugium libidinosum inire, sive in matrimonio libidini execrandae satisfacere licet? Nequaquam. Docet quidem PAVLLVS, ineundum illis esse matrimonium propter vitandam, ut cum CHRIST. THOMASIO loquar, *scortationem, non autem, ut communiter, se non verbis, saltem in praxi explicant, propter scortationem committendam.* Vid. eius *Fundamenta Iuris Nat. & Gent. Lib. III. cap. II §. VIII.* Etenim propter fornicationes & alia impuritatis genera matrimonium contrahi vult sanctissimus PAVLLVS. Scortatores, scorta & alii homines libidini servientes medio sobolis abutuntur, legi, fini, sapientiae Dei sunt adversi §. 38 *Exerc.* 16. Cur igitur hic suadet matrimonium? Non alia adferri & ex hoc loco consari potest ratio, quam quia in matrimonio haec declinare possint Corinthienses. Matrimonium autem libidinosum eam ob causam est libidinosum, quia haec in

eo reperiuntur. Ergo PAVLLVS huic matrimonio, quatenus tali, favere nequit. Illud igitur non solum non his verbis confirmari, sed etiam infirmari posse, rem esse minime obscuram, omnes iam intelligunt.

§. XXIV.

Ex §§. 21. 38. 73. 74. *Exerc.* & §§. 16. 17. 9. 23. & Schol. huius §. diiudicanda & revocanda est ad veritatem quaestio: num cum marita gravidata concumbere possit maritus? S. R. IO. GEORG. WALCHIVS in *Lexic. philos. p. 100* CXXIX. sententiam affirmantem, Celeb. CHRISTIAN. WOLFIUS autem negantem defendit in *den vernünftigen Gedanken von dem Gesellschaftlichen Leben cap. II. f. XXXIII.* Priorem sententiam olim quoque habuit THOMASIVS, ut videre est ex *ff. CCL. CCLI. cap. II. Lib. III. Iuris p. Div.*, quam vero in *Fundamentis cit.* mutavit.

§. XXV.

Matrimonium inire homines obligantur §. 66. & Schol. II. huius §. *Exerc.* §. 19. 20. Hoc vero est vel castum, vel libidinosum illudque huic opponitur & versa vice §. 69. 70. *Exerc.* Ergo homines sive ad castum, aut ad libidinosum obligantur, aut perinde est, hocne, an illud, appetant, modo matrimonium existat. At matrimonium libidinosum est detestandum §. 73. *Exerc.* & §. 23. *Ergo ad matrimonium castum homines obligantur.*

§. XXVI.

Veritas §. 74. *Exerc.* & praeced. §. etiam hoc modo potest demonstrari: Quodcunque matrimonium eiusmodi coniuges alit, qui instinctu naturali ad sobolem duntaxat utuntur, illud sapientiae Dei est consentaneum §. 17. Ergo matrimonium castum sapientiae Dei est congruens §. 69. 70. *Exerc.* Quodcunque coniugium sapientiae Dei est accommodatum, illud, quia matrimonium omnes appetere debent §. 66. & Schol. II. *Exerc.* & §. 19. 20., ut appetant, obligantur §. 8. 9. Atqui matrimonium castum sapientiae summi Numinis conveniens est per Syllog. praec. *Ergo homines ad matrimonium castum obligantur.*

Schol. Ne autem cuidam huic veritati divinius scripturae suffragium deesse videatur, illud paucis componere & compositum apponere non abs re erit alienum. Primum istud ex demonstratione in Schol. § 23. confecta planum esse, eo minus a veritatis amatore potest in dubium vocari, quo magis ita ratiocinari nobis licebit: Matrimonium est vel libidinosum, vel castum. Tertium proferri nequit, quippe quod alioqui & castum & libidinosum simul esset atque hac ratione cum principio contradictionis pugnaret. Atqui coniugium, in quo focii praeter finem libidini sunt obsequentes, reiecit divinus PAVLLVS Schol. §. 23. Ergo ut coniugium inirent castum voluit. Idem illud deinde verbis I. Cor. VII. com. XXXIX. potest comprobari: *Foemina mortuo viro & sic mortua coniugali societate libera est ad, cui velit, nubendum, modo in domino nubat.* Quid quaeso sonant verba: *in domino nubere?* In domino nubere est ex motivo perfectionum Dei matrimonium appetere. Quia igitur homines, qui castum coniugium ingrediuntur, fini, legi, sapientiae Dei obediunt & sic perfectionum Summi Numinis rationem habent, sequitur, eos in domino hanc amplecti societatem. Num autem de fociis libidinosi matrimonii potest praedicari, eos coniugium in domino eligere, utpote qui legi, fini, sapientiae Summi entis contraria edunt atque perfectionum Dei nullam rationem ducunt? Absit, ut reiicienda statuamus & quibus gloria altissimi Numinis potest obscurari, sumus defensores!

§. XXVII.

Quae de matrimonio virgineo notanda sunt atque tenenda, ne cum casto confundatur, exhibent Scholia §. 70. *Exerc.*, quae etiam negant, illud iustis rerum cenforibus, ut matrimonium, probari posse, de qua autem re aliter HILDEBRANDI sententia est *in libello cit. pag. CX.* proposita, cui vero non tantam esse vim tribuendam duco, ut ei album, quod aiunt, calculum denegare nequeamus. Argumentum viri celeberrimi, quo eiusmodi coniugia, quorum nonnulla enarravit *pag. CVIII. sq.*, defendit, ita se

se habet: *Vera inter hos, abstinentes licet coniuges, matrimonia fuerunt: neque enim concubitus matrimonium facit, sed consensus.* Verum in quo sensu haec propositio sit accipienda, non ponderavit vir insignis, cuius omnino hac in re habenda est ratio. Concubitus quidem non efficit coniugium, sed consensus, five pactum, quippe quod in acceptatione consensus consistit, & quidem compositum, quod autem procreandam sobolem continet. Alioqui multa essent vera, quae ex adducta propositione peti possunt nullaque veritate nituntur. E. g. Concedatur contrarium, num maritus a foemina & foemina a marito debiti coniugalis postulandi facultate gaudet? Maritus enim foeminae & versa vice opponere potest: concubitus matrimonium non facit, sed consensus. Ergo debitum coniugale non est debitum. Ergo verba PAVLLI probari nequeunt: *Uxori vir debitam benevolentiam reddat: similiter autem & uxor viro* I. Cor. VII. com. III. Ergo diuortia hanc ob causam sunt nulla, & quae sunt reliqua.

§. XXVIII.

Licet autem gravissimae ad sint rationes moventes, quibus a matrimonio libidinoso avocantur atque ad castum perducuntur homines: neminem tamen dubitaturum confido, quin libidinosum coniugium matrimonium vocari debeat, quippe de quo definitio matrimonii §. 44. 69. 70. *Exerc.* dici potest. Neque mihi est, quod aequae hanc definitionem, ac III. THOMASIVS, qui datam in *Iurisp. Divin. Lib. III. cap. II. §. LXXXI. CCXLVIII.* exiguis postea cancellis circumscriptis in *Fundament. cit. l. c. §. XI. XII.*, immutandam arbitrer, dum mihi imperare nequeo, ut curas posteriores viri immortalis hac in re meliores esse praestantioresque prioribus statuam. Sit societas nuptialis, five matrimonium, *societas, quae honeste & decore generandae sobolis gratia inritur*, tum vero multa matrimonia pro iis minime sunt habenda. Quam ob causam definitio, utpote quae angustior est, ut Logici loquuntur, definitio, probari nequit. Ratio etiam, quam

quam Ill. vir in *Fundamentis cit. l. c. §. VIII.* in medium protulit, non tanti esse videtur, ut eius causa vadimonium esse defendendum existimem. Paucis eam attingere & rite componere iuvabit. *Soboles etiam generari potest in concubitu libidinoso, in honesto & indecoro.* Ergo ineundum est matrimonium non propter generationem sobolis simpliciter, sed propter generationem sobolis honestam & decoram. Ergo generatio sobolis simpliciter finis coniugii esse nequit. *A sine autem matrimonii essentia dependet §. LX. Iuris p. Div. l. c. & §. 47. Exerc.* Ergo in generatione sobolis simpliciter essentia matrimonii poni nequit. Legitima vero definitio essentialia rei exhibere debet. Ergo prima matrimonii definitio, quam & ego defendo §. 44. *Exerc.*, non recte essentialia tradit, praesertim quum ista de concubitu libidinoso dici possit. Sed salva res est. Ista, quam dedi §. 44. *Exerc.*, definitionem de concubitu libidinoso dici posse eamque deinceps praeceptis logicis, quae definitionem latiore definitio reiicere solent, adversari, multa nego affirmatione. Soboles enim suscipienda finem matrimonii exhibet. Num autem iste finis in concubitu libidinoso potest deprehendi? Provenire quidem ex concubitu libidinoso potest soboles, num autem est res, cuius gratia istum suscipiunt? Quia autem ex fine societatis essentia est diiudicanda, sequitur, societatem, cuius socii concubitum libidinosum alunt, plane aliam essentiam, atque matrimonium, habere. Hanc ob causam non habeo, quod ob concubitum libidinosum matrimonii definitionem corrigam atque ad posteriorem THOMASII notionem componam, quippe quae de matrimonio casto solummodo dici potest.

TANTVM!

Ja 1574°

VD18

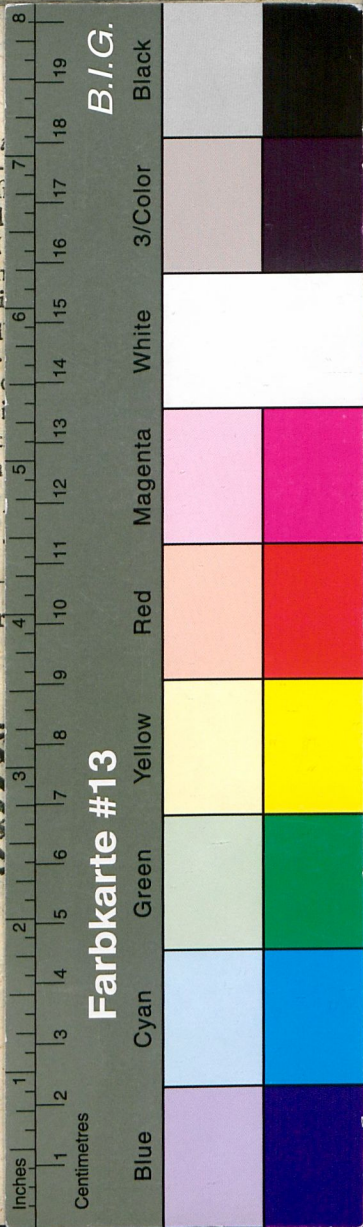
ULB Halle

007 779 631

3

CONTINVATIO
EXERCITATIONIS PHILOSOPHICAE
DE
OBLIGATIONE
VTRIVSQVE SEXVS
AD
MATRIMONIVM
IN GENERE

GERMANICE:

*Von der Verbindlichkeit zum Ehestande
ohne Absicht auf einzelne Personen.*

QVAM

METHODO NATVRALI
ERVITORVM IVDICIS
OBSERVANTISSIME SVBICIT
IOAN. GVILIELM LANGE

LIPPSTADIENSIS.

PHIL. ET SS. THEOL. C. ET SOCIETATI LATINAE,
QVAE IENAE FLORET, ADSRIPTVS.

HALAE MAGDER.
LITTERIS HENDELIANIS.
ANN. A SOTER. NAT. MDCCLXXXVI.

